

La perscrutaziun da la tschorvada da chamutschs ha savi preschentar ier a Cuira novs resultats ch'empermettan schliaziuns concretas.

LQ

Las nursas èn il «reservuar»

La perscrutaziun da la tschorvada da chamutschs è sin buna via

■ (hh/cc) **La perscrutaziun da la tschorvada da chamutschs, lantschada avant sis onns, sa sanfla en ina fasa decisiva. Sco quai che Joachim Frey, directur da l'Institut veterinar per bacterologia a l'Uni da Berna, ha ditg ier a Cuira, han ins sviluppa ina virolaziun, ed emprovas da talas han mussà in cert effect. I dovra dentant anc bler per cuntanscher il medicament final.** La tschorvada da chamutschs è la malsogna dals eglis la pli frequenta dals remagliaders. Ella cumpara tant tar nursas e chauras sco er tar chamutschs e capricorns. La tschorvada da chamutschs fa sensaziun cur ch'i dat epidemias explosivas che sa derasan tar la selvaschina. Exempels èn l'epidemia tar ils capricorns ad Arosa l'onni 1993 u quella tar ils chamutschs en il Simmental ed il Gruyère durant ils onns 1997 fin 1999. In project da perscrutaziun da l'università da Berna per incarica da la societad grischuna per la perscrutaziun da la natira e da l'uffizi federal d'ambient, gaud e cuntrada duai sclerir las dumondas en connex cun la tschorvada da chamutschs e sviluppar mesiras per cumbatter questa malsogna.

Novas enconuschientschas

El decurs dals davos dus onns han ins fatg novas enconuschientschas davart la derasaziun da l'infecziun cun *Mycoplasma conjunctivae*, il scherm infectus da la tschorvada da chamutschs. Ins ha examinà sche las emprovas dal saung da nursas e da chamutschs ch'èn vegnidas rimnadas sistematicamain cuntengnan anticorpus. Ils resultats han mussà che l'infecziun è fermamain derasada en la populaziun svizra da nursas. La transmissiun dal scherm vegn promovida tras il contact dals animals u tras lieus nua che ils animals sa tegnan si. Sin fundament da las analisas dal saung han ins dentant constatà ch'ils scherm na pon betg s'establi per adina entaifer las populaziuns da chamutschs. Il chamutsch

è in animal ospitant senza perspectivias per il scherm.

La cumparsa unicamain sporadica d'epidemias da tschorvada da chamutschs tar la selvaschina inditgescha che la transmissiun da *M. conjunctivae* entaifer las spezias è rara. Ina scossa da nursas infectada è pia stringentamain la funtauna per ina nova epidemia tar ils chamutschs u capricorns. Tuttina fissi da resguardar che las nursas cun ils simptoms da la tschorvada da chamutschs na vegnian betg admissas senza tractament a l'alpegiada.

Las nursas malsaunas pon vegnir tractadas cun in itg per ils eglis. Cun quel pon ins curar la gronda part dals animals. En ina scossa da nursas n'è il cumbat cunter la tschorvada da chamutschs dentant betg pussaivel, perquai ch'i manca il vaccin necessari. En il rom dal project vegnan uss perscrutadas ed experimentadas masiras per cumbatter l'infecziun.

30 pertschient san ir a la malura

L'expressiun «cheratoconjunctivitis infectosa bovina» – numnada er tschorvada da chamutschs – signifitga in stadi clinic che na po da princip betg vegnir associà cun in tschert scherm infectus. En las Alps è la *Mycoplasma conjunctivae* il scherm infectus da la cheratoconjunctivitis infectosa bovina tar las nursas, ils chamutschs e tar ils capricorns.

La cheratoconjunctivitis infectosa bovina cumpara en l'entir mund tar las nursas, ed er tar las chauras è questa malsogna enconuschenta en blers pajais. La malsogna na tschiffan betg mo remagliaders chasans, mabain er chamutschs, capricorns, muflons e tars. Las consequenzas da la cheratoconjunctivitis infectosa bovina èn differentas tut segund la gruppa d'animals pertugada. En connex cun ils animals da niz cumpara la malsogna il pli savens tar ils ani-

mals giuvens ed ils simptoms èn per gronda part moderads. Ils animals chasans tschorvs pon ins curar per regla. Er tar la selvaschina ha la cheratoconjunctivitis infectosa bovina il pli savens ina furma moderada. Tuttina registreschan ins tar ils chamutschs e capricorns ina mortalitad pli frequenta en singulas epidemias. La mortalitad po muntar fin a 30 pertschient.

En il rom dal project tschorvada da chamutschs han ins sviluppa ed etablì novs tests molecular-biologics e serologics per pudair cumprovar spert l'infecziun cun *M. conjunctivae*. Cun agid da questas metodas han ins pudì caracterisar la dinamica da l'immunitad e da l'infecziun cun il scherm e cumprovar retrospectivamain infecziuns cun *M. conjunctivae* tar nursas, chamutschs e tar capricorns. Ins ha pudì constatar che l'infecziun è fermamain derasada en las populaziuns svizras da nursas. Las nursas èn in reservuar per *M. conjunctivae*. La transmissiun dal scherm infectus vegn evidentamain favurisada dal frequent commerzi cun animals. Sin fundament da las analisas dal saung han ins constatà perencunter ch'il scherm infectus na po betg s'establi per adina en las populaziuns da chamutschs. En las Alps è il chamutsch in animal ospitant senza perspectivias per il scherm.

Tuttina resta la dumonda sch'i dettia pussaivladas per cumbatter resp. prevennir efficaciamain infecziuns cun *M. conjunctivae*. Las lavurs da svilup e d'examinaziun davart la cumpatibilitad e l'effect da vaccins cunter infecziuns cun *M. conjunctivae* tar nursas vegnan a furnir ulteriurs resultats.

Il «project da perscrutaziun tschorvada da chamutschs» è dependent da l'agid d'ordaifer per savair cuntinuar cun sia lavur. Donaziuns pon vegnir fatgas en il fond per la perscrutaziun da la tschorvada da chamutschs da la societad grischuna per la perscrutaziun da la natira, Banca chantunala, 7000 Cuira, PC 70-216-5, en favur dal conto: CD 232.535.704.